

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

Κωνσταντίνος Χιόνης

1. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Ο Αύγουστος Θεολογίτης υπήρξε ένας αξιόλογος πολιτικός, που έπαιξε σπουδαίο ρόλο στη νεότερη πολιτική ζωή του τόπου μας. Εκπροσώπησε το νησί από το 1920 μέχρι το 1963. Κατά το μακρό χρονικό διάστημα της πολιτικής του καριέρας υπήρξε ο αναμφισβήτητος πολιτικός της εκλογικής περιφέρειάς του και κανένας άλλος Θάσιος δεν μπόρεσε να του αμφισβητήσει την κυρίαρχη πολιτική παρουσία του.

Ο Αύγουστος Θεολογίτης γεννήθηκε το 1892 στην Παναγία της Θάσου. Ο πατέρας του αναφέρεται αρχικά ως Κωνσταντίνος Ιωάννου και καταγόταν από το Θεολόγο. Δε ξέρουμε το επίθετό του, γιατί κατά το τουρκικό σύστημα αναγράφεται με το μικρό όνομα και το όνομα του πατέρα του. Ο Κωνσταντίνος Ιωάννου εγκατέλειψε το Θεολόγο κι εγκαταστάθηκε στην Παναγία. Επειδή καταγόταν από το Θεολόγο, ονομάστηκε Θεολογίτης. Επειδή όμως εμπορευόταν και λάδια, οι παλιοί τον ονόμαζαν και Λαδά¹. Τελικά επεκράτησε το Θεολογίτης.

Ο Κωνσταντίνος Θεολογίτης είναι ένας από τους τρεις υποψηφίους το 1903 για τη θέση του παρέδρου του πρωτοδικείου Θάσου. Οι άλλοι δύο ήταν ο πρόεδρος της Δημαρχίας Θεόδωρος Αντωνιάδης και ο παντοπώλης Δ. Σταυρόπουλος. Από σχετική πράξη μαθαίνουμε ότι η μουχταροδημογεροντία Άνω Θεολόγου είχε ψηφίσει το Θ. Αντωνιάδη². Τον άλλο χρόνο όμως ο Κωνσταντί-

1. Όταν δόθηκε το δικαίωμα της ψήφου και στις γυναίκες, η υπέρψηψη Έλλη Μυλωνά οδηγήθηκε από το γιό της να ψηφίσει. Επειδή η γραία δεν ήξερε, ούτε επέτρεψαν το γιό της να τη συνοδεύσει στο παραβάν, με σύμφωνη γνώμη των αντιπροσώπων των κομμάτων τη συνόδευσε ο δικαστικός αντιπρόσωπος. Αλλ' επέστρεψε γ.α ν' αναγγείλει ότι η γραία ζήτησε ψηφοδέλτιο του Λαδά, που δεν υπήρχε. Και τότε του εξήγησαν οι ντόπιοι ότι επρόκειτο για τον Αύγουστο Θεολογίτη, που οι παλιοί τον ήξεραν ως Λαδά.

2. Πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων της κοινότητας Θεολόγου των ετών 1902-1904, σ. 68-69.



Ο Θάσιος πολιτικός Αύγουστος Θεολογίτης.

νος Θεολογίτης διεκδικούσε θέση παρέδρου στο Διοικητικό Συμβούλιο Θάσου. Η μουχταροδημογεροντία Άνω Θεολόγου εκλέγει τους 4 από τους 6 υποψηφίους ανάμεσα στους οποίους είναι και ο Κωνσταντίνος Θεολογίτης³. Το παράξενο είναι ότι στο ψηφοδέλτιο του 1903 αναφέρεται ότι είναι από την Παναγία, ενώ το 1904, από το Θεολόγο.

Ο Αύγουστος Θεολογίτης τέλειωσε το Δημοτικό Σχολείο της Παναγίας. Στη συνέχεια πήγε στη Θεσσαλονίκη, όπου αρχικά φοίτησε στου Νούκα κι ύστερα στην Εμπορική Σχολή του Κωνσταντινίδη. Γράφτηκε στη Νομική Σχολή της Κωνσταντινούπολης αλλ' η δημοσιογραφία τον τράβηξε γρήγορα. Επικεφαλής αντιπροσωπείας Θασίων παρουσιάστηκε πολύ νέος στο βασιλιά Γεώργιο, πριν υπογραφεί η συνθήκη του Αγίου Ιακώβου, για να γίνουν παραστάσεις μήπως τυχόν η Θάσος μείνει έξω από τα όρια του νέου κράτους. Δημοσιογραφεί πρώτα στη «Μακεδονία» κι ύστερα στο «Φως». Για ν' ανέλθει η κυκλοφορία της εφημερίδας «Μακεδονία» γράφει ένα άρθρο υπέρ του βασιλιά κατ' εντολή του Βελλίδη αλλά συλλαμβάνεται και φυλακίζεται από το στρατηγό Σαράιγ. Στις 8-10-1917 δημοσιεύει νεκρολογία του ποιητή Ιωάννη Κωνσταντινίδη στην εφημ. «Φως», τον οποίο είχε γνωρίσει στη Θάσο, όταν ο ποιητής κατέφυγε εκεί για ν' αποφύγει τους Βουλγάρους⁴.

3. Πρωτόκολλο, ό.π., σ. 129-130.

4. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, Ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης και το έργο του (1848-1917), Καβάλα 1978, σ. 78.

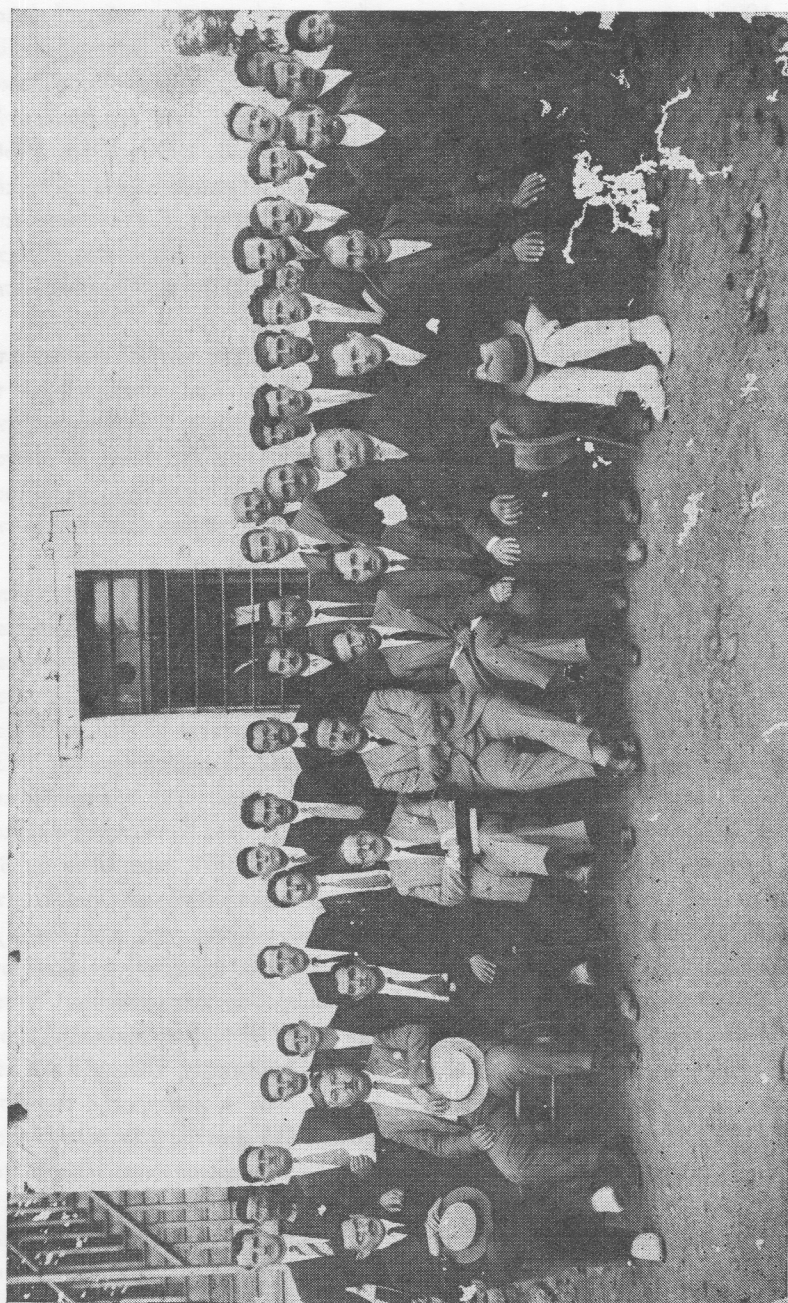
Το 1920 πολιτεύεται για πρώτη φορά κι εκλέγεται ως πληρεξούσιος του Νομού Δράμας. Μετά το μανιφέστο του Αλέξανδρου Παπαναστασίου συλλαμβάνεται και φυλακίζεται στο στρατώνα του Χατζηκώστα. Αποφυλακίζεται με την επανάσταση του 1922. Στη συνέχεια εκλέγεται ως βουλευτής Καβάλας κατά τις εκλογές του 1923, 1926, 1928, 1933, 1936, 1946, 1950, 1958 και 1961. Το 1932 διετέλεσε στην κυβέρνηση Παπαναστασίου Γενικός Διοικητής Ηπείρου (Υφυπουργός). Το 1944-45 Υπουργός Τ.Τ.Ι. στην κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου. Το 1950-51 Υπουργός Δημόσιας Τάξης στην κυβέρνηση Σ. Βενιζέλου. Το 1958-61 Υπουργός Βόρειας Ελλάδας στην κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Αναγνωρίσθηκε η εθνική του προσφορά και τιμήθηκε πολλές φορές κατά τη μακρόχρονη διάρκεια της πολιτικής του καριέρας. Του απονεμήθηκε το παράσημο του Ταξιάρχη Γεωργίου του Α', του Ταξιάρχη του Φοίνικα, της Λεγεώνας της Τιμής της Γαλλίας, ο Μεγαλόσταυρος της Γερμανίας, ο Μεγαλόσταυρος του Πατριαρχείου της Αντιοχείας, το ανώτατο παράσημο της Γιουγκοσλαβίας και ο Μεγαλόσταυρος του Τάγματος του Αγίου Διονυσίου της Ζακύνθου.

Αναμφισβήτητα ο Αύγουστος Θεολογίτης πρόσφερε πολλά στον τόπο του. Αγωνίστηκε το 1926 για την απαλλοτρίωση των μοναστηριακών κτημάτων. Όταν πέτυχε το σκοπό του και τα μοναστηριακά κτήματα μοιράστηκαν στους ακτήμονες της Θάσου, οι καλόγεροι αφόρισαν αυτόν και τον Παπαναστασίου. Ανακλήθηκε ο αφορισμός πολύ αργότερα, όταν είχε κληθεί να παραστεί στη χιλιετηρίδα των εορτών του Αγίου Όρους. Προσπάθησε το 1926 να χαρακτηρισθούν τα δάση της Θάσου ως κοινοτικά και, όταν η προσπάθειά του αυτή απέτυχε, ενήργησε αργότερα να περιέλθουν στις Κοινότητες δασικές εκτάσεις. Με εισήγησή του ψηφίστηκε ο Α.Ν. 2880/1941, που έδινε το δικαίωμα της εξαγοράς της γης στους κατόχους των ελαιόδένδρων, για να μην μπορούν να περιέλθουν τα ελαιόδενδρα στους κατόχους της γης, που δεν είχε τότε αξία. Καλλώπισε το Λιμένα με μια σειρά έργων που άλλαξαν την όψη του.

Με πρακτικό πνεύμα αντιμετώπιζε τις διάφορες καταστάσεις. Όταν έγινε η επανάσταση του 1922 κι άνοιξαν οι φυλακές στου Χατζηκώστα, ετοίμασε τον μπόγο του για να φύγει. Βλέποντας τον καθηγητή Πετμεζά να κάθεται και να περιμένει, τον παρότρυνε να φύγουν αλλ' ο καθηγητής του είπε ότι αναμένει το αποφυλακιστήριό του. Και τότε ο Αύγουστος χαριτολογώντας του απάντησε: Μήπως, καθηγητή μου, νόμιμα μας φυλάκισαν και νόμιμα περιμένεις να μας βγάλουν;

Πολλές φορές έλεγε ότι καλός Υπουργός δεν είναι εκείνος που έχει γνώσεις, αλλ' εκείνος που ξέρει να χτυπά κουδούνια. Είχε μια διαίσθηση και πρόβλεπε τις εξελίξεις. Μετά το 1965 παρακολουθούσε τα πολιτικά γεγονότα



Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου Κοινοτήτων Θάσους στις 15-9-1930 με τον Ανδρουστο Θεολογίτη και τον τότε Νομάρχη Καβάλας Δ. Κ. Τοράκη. (Από το αρχείο Κ. Χιόνη)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

Κωνσταντίνος Χιδόνης

1. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Ο Αύγουστος Θεολογίτης υπήρξε ένας αξιόλογος πολιτικός, που έπαιξε σπουδαίο ρόλο στη νεότερη πολιτική ζωή του τόπου μας. Εκπροσώπησε το νησί από το 1920 μέχρι το 1963. Κατά το μακρό χρονικό διάστημα της πολιτικής του καριέρας υπήρξε ο αναμφισβήτητος πολιτικός της εκλογικής περιφέρειάς του και κανένας άλλος Θάσιος δεν μπόρεσε να του αμφισβητήσει την κυρίαρχη πολιτική παρουσία του.

Ο Αύγουστος Θεολογίτης γεννήθηκε το 1892 στην Παναγία της Θάσου. Ο πατέρας του αναφέρεται αρχικά ως Κωνσταντίνος Ιωάννου και καταγόταν από το Θεολόγο. Δε ξέρουμε το επίθετό του, γιατί κατά το τουρκικό σύστημα αναγράφεται με το μικρό όνομα και το όνομα του πατέρα του. Ο Κωνσταντίνος Ιωάννου εγχατέλειψε το Θεολόγο κι εγκαταστάθηκε στην Παναγία. Επειδή καταγόταν από το Θεολόγο, ονομάστηκε Θεολογίτης. Επειδή όμως εμπορευόταν και λάδια, οι παλιοί τον ονόμαζαν και Λαδά¹. Τελικά επεκράτησε το Θεολογίτης.

Ο Κωνσταντίνος Θεολογίτης είναι ένας από τους τρεις υποψηφίους το 1903 για τη θέση του παρέδρου του πρωτοδικείου Θάσου. Οι άλλοι δύο ήταν ο πρόεδρος της Δημαρχίας Θεόδωρος Αντωνιάδης και ο παντοπώλης Δ. Σταυρόπουλος. Από σχετική πράξη μαθαίνουμε ότι η μουχταροδημογεροντία Άνω Θεολόγου είχε ψηφίσει το Θ. Αντωνιάδη². Τον άλλο χρόνο όμως ο Κωνσταντί-

1. Όταν δόθηκε το δικαίωμα της ψήφου και στις γυναίκες, η υπέργηρη Έλλη Μυλωνά οδηγήθηκε από το γιό της να ψηφίσει. Επειδή η γραία δεν ήξερε, ούτε επέτρεψαν το γιό της να τη συνοδεύσει στο παραβάν, με σύμφωνη γνώμη των αντιπροσώπων των κομμάτων τη συνόδευσε ο δικαστικός αντιπρόσωπος. Αλλ' επέστρεψε γ.α ν' αναγγείλει ότι η γραία ζητούσε ψηφοδέλτιο του Λαδά, που δεν υπήρχε. Και τότε του εξήγησαν οι ντόπιοι ότι επρόκειτο για τον Αύγουστο Θεολογίτη, που οι παλιοί τον ήξεραν ως Λαδά.

2. Πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων της κοινότητας Θεολόγου των ετών 1902-1904, σ. 68-69.

Επιθυμώ να βεβαιωθείς ότι δεν αισθάνομαι πικρίαν, διότι ο ελ. Λαός μου ηρνήθη την ανανέωσιν της εμπιστοσύνης του. Θα έπρεπε να είμαι ανιστόρητος για να μην το περιμένω. Έκρινα όμως ότι δεν έχω πλέον αποστολήν στη δημόσια ζωή της χώρας, όταν διεπίστωσα ότι ο Λαός έμεινε ανεπηρέαστος από την πολιτική μου νοοτροπία. Και τούτο διεπιστώθη όχι τόσο με την αρνητική όσον με τη θετική πλευρά της ψήφου του. Διότι ο Λαός κατά τας τελευταίας εκλογάς εψήφισε ενσυνειδήτως την επιστροφήν εις το άθλιον παρελθόν. Εψήφισε δε ανθρώπους και μεθόδους, που ε γνώριζε εκ των προτέρων πού θα τον οδηγήσουν, εις τρόπον ώστε να μην υπάρχη δια το μέλλον η παρηγορία της πλάνης.

Συμμερίζομαι κι εγώ τις ανησυχίες σου και κυρίως λόγω του κλίματος που δημιουργείται εις τον τόπον. Όσοι δε γνωρίζουν την ελληνικήν ιστορίαν αντιλαμβάνονται πού οδηγούν καταστάσεις, όπως η σημερινή. Ας ευχηθούμε, τουλάχιστον εις την περίπτωσιν αυτήν, να μην επαληθεύση η θεωρία της επα-
ναλήψεως της ιστορίας.

Με αγάπη και εκτίμησιν
Κων. Καραμανλής

Παρίσι 20/1/65

2

12/4/73

Αγαπητέ Αύγουστε

Πολλές φορές ένιωσα την ψυχική ανάγκη να επικοινωνήσω μαζί σου. Το κάμω σήμερα με την ευκαιρία που μου δίνει ο κοινός μας φίλος κ. Αστεριάδης.

Θέλω να γνωρίζεις ότι σκέφτομαι πάντοτε μ' ευγνωμοσύνη την ανεπιφύλακτη συμπαράστασή σου στην προσπάθειά μου όπως εκσυγχρονίσω την πολιτική ζωή του τόπου μας και την απαλλαγή από τις προκαταλήψεις του παρελθόντος. Προσπάθεια η οποία εκίνησε τις αντιδράσεις των νοσταλγών του παρελθόντος αμφοτέρων των παρατάξεων και τελικώς ενανύγησε. Και διότι ενανύγησε επήρα τα μάτια μου και έφυγα. Θέλω επίσης να πιστέψεις ότι στον οδυνηρό νόστο που έχω για την Ελλάδα, προσθέτει και η σκέψις ενός γεύματος μαζί σου στη Θάσο.

Θα μου κάμνη μεγάλη χαρά να σε δω στο Παρίσι ή και να πάρω ειδήσεις σου.

Με αγάπη και εκτίμηση
Κων. Καραμανλής

Υ.Γ. Σου στέλνω και μια πρόσφατη φωτογραφία μου για να βεβαιωθείς ότι παρά τις ψυχικές δοκιμασίες που πέρασα και περνώ, τα κότσια μου βασιτούν ακόμα.

2. ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Είναι απόγονος πατριαρχικής οικογένειας προκρίτων του Θεολόγου Θάσου. Ο προσπάππος του Βασίλης Παπαοικονόμου διακρίθηκε ως εμπειρικός γιατρός και χρόνια διετέλεσε προεστοδημογέροντας του Κάτω Θεολόγου. Ο πατέρας του προσπάππου του έδρασε κατά την επανάσταση του 1821 και υπήρξε στενός συνεργάτης του Χατζηγιώργη Μεταξά, οπλαρχηγού της Θάσου¹. Ο παππούς του Νικόλαος Βασιλείου γεννήθηκε το 1835 και πέθανε στις 5-6-1911. Δε μας διασώζεται το πραγματικό επίθετο του παππού του, γιατί κατά τη συνήθεια της εποχής εκείνης ακολούθησε το τουρκικό σύστημα, ήτοι ν' αναφέρεται με το μικρό όνομα και τ' όνομα του πατέρα του. Το Βασιλείου αργότερα έγινε Βασιλικός και παρέμεινε έκτοτε ως επίθετο στην οικογένεια αυτή. Ο Νικόλαος Βασιλείου έμαθε την ιατρική από τον πατέρα του κι ακολούθησε το επάγγελμά του. Ξεχώρισε στο χωριό του ως εμπειρικός γιατρός μέχρι που ήλθε κι εγκαταστάθηκε στο Θεολόγο ο πτυχιούχος γιατρός Δημ. Λαμπίρης. Ο Νικόλαος Βασιλείου συμμετείχε στην ορφανική επιτροπή της Θάσου και χρόνια διετέλεσε προεστός και δημογέροντας Κάτω Θεολόγου². Ο πατέρας του Νίκου Βασιλικού, Βασίλειος Βασιλικός, πέθανε στις 13 Οκτωβρίου 1911, σε ηλικία 37 ετών.

Ο Νίκος Βασιλικός γεννήθηκε στο Θεολόγο στις 30 Σεπτεμβρίου 1898. Το 1911 τέλειωσε την εξατάξια αστική σχολή του χωριού του και τον επόμενο χρόνο (1911-12) παρακολούθησε ιδιαίτερα μαθήματα από το Λιόντα, διευθυντή της αστικής σχολής του Θεολόγου. Γράφτηκε στη Β' τάξη του Γυμνασίου Σιατίστης κατά το σχολ. έτος 1912-13, γιατί είχε παρακολουθήσει ιδιαίτερα μαθήματα, και την επόμενη σχολική χρονιά 1913-14 τέλειωσε την Γ' τάξη του Γυμνασίου Σερρών. Το 1917 τέλειωσε το Γυμνάσιο του Πειραιά, στο οποίο είχε φοιτήσει κατά τα σχολικά έτη 1914-15, 1915-16 και 1916-17. Τον ίδιο χρόνο γράφτηκε στη Νομική Σχολή Αθηνών αλλά τον επόμενο επιστρατεύθηκε. Υπηρέτησε πρώτα στη Μυτιλήνη (1918-19) κι ύστερα στη Μικρά Ασία. Απολύθηκε το 1922 και, αφού παρακολούθησε φροντιστηριακά μαθήματα για τη συμπλήρωση των νομικών σπουδών του, τέλειωσε τη Νομική Σχολή τον Ιούνιο του 1923. Ασκήθηκε για ένα χρόνο κοντά στο διαπρεπή δικηγόρο του Πειραιά Ευάγγελο Πριμίδα, που καταγόταν από την Αίνο. Το Σεπτέμβριο του 1924 εγκαταστάθηκε ως δικηγόρος στην Καβάλα και

1. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, Δύο ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα των χρόνων της τουρκοκρατίας, εφημ. «Ταχυδρόμος» Καβάλας, αρ. φ. 11400/19-1-1973.

2. Πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων κοινότητας Θεολόγου των ετών 1902-1904, σ. 3.

ξεχώρισε ανάμεσα στους συναδέλφους του ως ποινικολόγος. Το χάρισμα της ρητορείας του ήταν εκείνο που τον ανέδειξε και τον καθιέρωσε στο νομικό κόσμο της Καβάλας. Υπεράσπισε γνωστές υποθέσεις, που προκάλεσαν πανελ-λήνιο ενδιαφέρον. Οι επαγγελματικές του υποχρεώσεις δεν περιορίζουν την πνευματική και κοινωνική του δράση. Παρουσιάζεται στο κοινό της Καβάλας το 1926 μ' ένα μακροσκελέστατο εμπεριστατωμένο άρθρο του, που δημοσιεύεται σε συνέχειες με τον τίτλο «Η Δικαιοσύνη» στην τοπική εφημερίδα «Κήρυξ»³. Από το άρθρο του αυτό, που αποτελεί ένα απλό δείγμα της γραφής του Νίκου Βασιλικού, θα παραθέσουμε στο τέλος της βιογραφίας του μερικά αποσπάσματα.

Για τα μοναστηριακά κτήματα παίρνει δημόσια θέση κι υψώνει τη φωνή του μέσα από τις στήλες του «Κήρυκα» για ν' αποδοθούν στους κατοίκους της Θάσου. «Σπεύσατε, γράφει, το ταχύτερον να παραδώσητε την γην των πατέρων των εις τους Θασίους και απομονώσατε τους καλογήρους εις Άγιον Όρος, οπόθεν εξεστράτευσαν δια την κατάκτησιν γης, η οποία δεν ανήκει εις αυτούς»⁴. Οι αγορεύσεις του στα δικαστήρια προσελκύουν κόσμο για ν' ακούσουν το φημισμένο ρήτορα. Ακόμα και συνάδελφοί του, όπως μας ανέφερε ο μακαρίτης δικηγόρος Αύγουστος Προέδρου, παρέμειναν στην αίθουσα του δικαστηρίου για να τον ακούσουν, όταν ήταν να μιλήσει. Αποσπάσματα ή περιλήψεις των αγορεύσεών του δημοσιεύτηκαν και σε τοπικές εφημερίδες⁵. Διάλεξη που έδωσε στο κοινό της Καβάλας, ύστερα από πρόσκληση του «Αισχύλου», για τα δικαιώματα της γυναίκας, συγκίνησε το ακροατήριό του. Στο πανθασιακό συνέδριο του 1932, που πραγματοποιήθηκε στην Καβάλα, μίλησε για το γεωργοοικονομικό ζήτημα της Θάσου και για την αποξήρανση του έλους του Καζαβητίου (Πρίνου)⁶. Διετέλεσε νομικός σύμβουλος της μεταλλευτικής σουηδικής εταιρείας και πρόεδρος του γυμναστικού συλλόγου «Φίλιπποι». Ως πρόεδρος των «Φιλιππων» επισκέπτεται με τα άλλα μέλη του Δ.Σ. τον πρεσβευτή της Αιγύπτου⁷, που είχε έλθει στην Καβάλα για να

3. Βλ. Νίκου Βασιλικού, *Η Δικαιοσύνη*, εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αριθ. φ. 60/11-5-1926 — 66/18-5-1926.

4. Βλ. Νίκου Βασιλικού, *Τα μοναστηριακά κτήματα της Θάσου*, εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αριθ. φ. 273/15-1-1927.

5. Βλ. το άρθρο με τίτλο: *Η χθесινή πολύχροτος δίκη*, εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αρ. φ. 1785/10-12-1931. Ο Νίκος Βασιλικός με τον Κοφινιώτη υπερασπίστηκαν και αθώωσαν τον «Κήρυκα» από την κατηγορία της συκοφαντικής δυσφήμισης σε βάρος του καθηγητή Σωτηράκη. Βλ. ακόμα το άρθρο: *Η δίκη των μαθητών για κομμουνισμό*, εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αρ. φ. 1917/18-5-1932 έως 21-5-1932.

6. Βλ. εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αρ. φ. 1929/1-6-1932, 1930/2-6-1932 και 1965/13-7-1932.

7. Βλ. σχετικό ρεπορτάζ στην εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αρ. φ. 2131/24-1-1933.

προετοιμάσει την άφιξη του βασιλιά της Αιγύπτου. Παντρεύτηκε την Καίτη, κόρη του Ηλία Ζαφειρίου, κι απέκτησε δύο παιδιά, την Έλσα και το γνωστό συγγραφέα Βασίλη Βασιλικό. Αναμείχθηκε ενεργά στην πολιτική και πρωτοστάτησε στην επανάσταση του 1935 με το στρατηγό Καμένο, διοικητή του Δ' σώματος στρατού, που είχε έδρα την Καβάλα. Ήταν νομικός σύμβουλος της επανάστασης και στο σπίτι του συγκεντρώνονταν οι επιτελείς του Δ' σώματος στρατού Καμένος, Ευριπίδης Μπακιρτζής, Κωνσταντίνος Βεντήρης και άλλοι για να πάρουν τις σχετικές αποφάσεις. Ήταν ακόμα πρόεδρος του σωματείου «Δημοκρατική Άμυνα». Όταν η επανάσταση απέτυχε, ο Νίκος Βασιλικός μαζί με τους άλλους πρωτεργάτες καταδικάστηκαν σε θάνατο. Γλίτωσε, γιατί κρύφτηκε για 2-3 μήνες μέχρι που αμνηστεύθηκε. Στη συνέχεια πολιτεύτηκε και στις 26 Ιανουαρίου 1936 εκλέχτηκε πρώτος βουλευτής Καβάλας. Η Βουλή εκείνη διαλύθηκε από τη δικτατορία του Μεταξά. Τα χρόνια της κατοχής τα πέρασε στη Θεσσαλονίκη. Επανήλθε στην Καβάλα το 1945 αλλά ξανάφυγε το 1947 οριστικά για Θεσσαλονίκη. Έθεσε υποψηφιότητα με το κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου αλλά δεν μπόρεσε να εκλεγεί, γιατί ο Αύγουστος Θεολογίτης δέσποζε τότε στη Θάσο. Τον Απρίλιο του 1949 έγινε πασίγνωστος με την περίφημη υπόθεση Πολκ, που κράτησε 17 μέρες στη Θεσσαλονίκη. Η αγόρευσή του μόνο κράτησε 5,5 ώρες. Την ακροαματική διαδικασία την παρακολούθησε ο ίδιος ο στρατηγός Ντόνοβαν και πλήθος φοιτητών.

Ο Νίκος Βασιλικός αναμφισβήτητα είναι μια μεγάλη προσωπικότητα. Υπήρξε έντιμος, αγωνιστής, ανιδιοτελής. Κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης καριέρας του σε πολλούς πρόσφερε τις υπηρεσίες του χωρίς αμοιβή. Βοήθησε οικονομικά φτωχές γνωστές του οικογένειες, ενώ άλλους υπεράσπισε δωρεάν. Συγκινητική ήταν η διήγηση ενός γέροντα αγρότη του Παγγαίου, που την άκουσα το 1978. Είχαν κατέβει μια νύχτα αντάρτες στο χωριό του και πήραν τρόφιμα από το σπίτι του. Κατηγορήθηκε για περίθαλψη ανταρτών και κινδύνευε να καταδικασθεί. Κατέφυγε σε δυο δικηγόρους. Ο ένας του ζήτησε ως αμοιβή 7.000 δρχ., ο άλλος 6.000 δρχ. Πέρασε κι από το γραφείο του Νίκου Βασιλικού για να τον παρακαλέσει ν' αναλάβει την υπόθεσή του. Δέχτηκε να τον υπερασπίσει, καίτοι του δήλωσε ότι δεν είχε παρά 300 δρχ. Η κατηγορία ήταν σοβαρή κι ο Βασιλικός προσπαθούσε να ελαφρύνει τη θέση του πελάτη του. Τελικά τον απάλλαξε, ύστερα από πολύωρο αγώνα. Με χαρά του έδωσε τις 300 δρχ. αλλά του τις επέστρεψε λέγοντάς του να συμπληρώσει τη χαρά με μερικά δώρα που θά 'παιρνε και στα παιδιά του. Άλλη μια περίπτωση ήταν του Νίκου Μανωλίτσου, που δικάζονταν στο στρατοδικείο Δράμας. Την υπόθεση την υπεράσπιζε άλλος δικηγόρος. Στο διάδρομο όμως του Δικαστηρίου η μητέρα του Μανωλίτσου συνάντησε το Νίκο Βασιλικό και τον παρα-

κάλεσε σαν συγχωριανός που ήταν να πει κι αυτός καμιά κουβέντα. Η αγόρευση του Βασιλικού προξένησε τόση εντύπωση στο Νίκο Μανωλίτσο, που κράτησε μερικές σημειώσεις απ' το λόγο και πρόκειται να τις δημοσιεύσει. Η απόφαση του στρατοδικείου ήταν τελικά απαλλακτική για το Νίκο Μανωλίτσο.

Ο Νίκος Βασιλικός διαμένει σήμερα στην Αθήνα και μόνο το καλοκαίρι πηγαίνει για διακοπές στο μεγάλο κτήμα που έφτιαξε από το μόχθο της πολύχρονης εργασίας του στον Ποτό της Θάσου.

Παραθέτουμε αποσπάσματα από το άρθρο του κ. Ν. Βασιλικού, που δημοσιεύτηκε στην εφημ. «Κήρυξ» της Καβάλας σε συνέχειες από 11-5-1926 μέχρι 18-5-1926 με τίτλο «Η Δικαιοσύνη» και υπότιτλο «Δια μέσου των ραγδαίων κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων της εποχής».

Μέσα εις την γενικήν των πάντων αναστάτῳσιν και την τραγικήν σύγχυσιν και αναρχίαν, που βασιλεύει και κυριαρχεί εις όλον σχεδόν τον κόσμον, ιδιαιτέρως όμως εις την Ελλάδα, δεν θεωρείται και τόσον αξία σοβαράς προσοχής η προσπάθεια προς καλυτέραν και σκοπιμωτέραν απονομήν της Δικαιοσύνης, η οποία εν τούτοις, εν συνδυασμῳ και προς τας άλλας κρατικές λειτουργίας, αποτελεί το ασφαλέστερον ανασχετικόν μέσον της αποσυνθέσεως των κοινωνιών εκ των διαφόρων εκτροπών και παρεκκλίσεων της εν ορισμένῳ τόπῳ και χρόνῳ καθιερωθείσης ενόμου τάξεως.....

Εκείνος ο οποίος δεν ηρκέσθη απλῶς εις την άρνησιν και την επίκρισιν, εκείνος ο οποίος δεν ηρκέσθη να υποδείξει μόνον απλῶς και αφηρημένως ότα σπέρματα της δημιουργίας και αναπτύξεως θρησκείων και δικαίων ευρίσκονται εις τας εναλλασσομένας κοινωνικάς καταστάσεις των λαών κατά την δια των αιώνων ιστορικήν των διαδρομήν, είναι ο Καρλ Μαρξ. Ο γίγας αυτός της επιστήμης και της φιλοσοφίας, ο πατήρ της θεωρίας του ιστορικού υλισμού, ο καταρρίψας είδωλα και αποστιλβώσας ηθικάς αξίας θεωρουμένας αιωνοβίους, ο μέγας αυτός επαναστάτης και αναμορφωτής, που με το μεγαλήγορον κήρυγμά του εδημιούργησε το ρωσσικόν πυροτέχνημα, του οποίου η λάμψις και το θάμβος κρατεί επί δέκα τώρα έτη εις έκπληξιν και δέος τους σκεπτικιστάς όλης της γης, μας έδωσε την θετικήν μέθοδον και το στερεόν έδαφος της ερεύνης. Δεν απέδωκε απλῶς τον αέναον μεταμορφισμόν του δικαίου και της θρησκείας εις τον αντίστοιχον τοιούτον των κοινωνικών καταστάσεων και φαινομένων, αλλά καθόρισε σαφῶς και τους συντελεστάς, τους αφανείς ή εμφανείς παράγοντας των κοινωνικών τούτων καταστάσεων και φαινομένων. Και είπε: «Δεν αρνούμαι τον ρόλον των παραγόντων του περιβάλλοντος, ούτε τον ρόλον των κληρονομικών και βιολογικών παραγόντων του ανθρώπου, ούτε τον ρόλον των ηθικών και πνευματικών παραγόντων ως

και της ανθρωπίνης θελήσεως εις την εξέλιξιν της ιστορίας όλων των μορφών του ανθρωπίνου βίου. Περιορίζω όμως τον ρόλον όλων των ανωτέρω εις δευτερεύοντα και δευτερόγονον ρόλον καθοριζόμενον κυρίως εκ της μορφής και της εξελίξεως των οικονομικών φαινομένων της κοινωνικής συμβιώσεως».

Κατά την υλιστικήν περί ιστορίας αντίληψιν, ο ανθρώπινος εγκέφαλος δεν δημιουργεί αυτός την ιδέαν του δικαίου. Όλη η πνευματική και ηθική ζωή της ανθρωπότητος δεν είναι τίποτε άλλο παρά αντανάκλασις των οικονομικών φαινομένων εις τον ανθρώπινον εγκέφαλον. Το ότι τούτο είναι αληθές και ανταποκρίνεται εις την πραγματικότητα, το ότι η έννοια του δικαίου και της ηθικής είναι μεταβλητή, το ότι τα φιλοσοφικά συστήματα, τα σχετικά καθεστώτα, αι νομικάι αντιλήψεις, αι ηθικάι αξίαι δεν είναι κατά βάθος ειμή αντανάκλασις των οικονομικών όρων και συνθηκών ορισμένης ιστορικής περιόδου καταφαίνεται εκτός των άλλων και εκ των εξής: Εις την αρχαίαν Σπάρτην η κλοπή δεν θεωρείται αξιόποινος πράξις... Η πλειοψηφία των ατόμων θεωρεί υποσυνειδήτως και λεληθότως το δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας, ουχί ως θεϊόν και ιερόν αλλ' ως θετόν δίκαιον, επιδεκτικόν τροποποιήσεως, περιορισμού και τελικής καταργήσεως, όταν δεν θα ανταποκρίνηται πλέον προς τας ανάγκας της υλικής παραγωγής και της κοινωνικής ευημερίας, ως προς τελικόν σταθμόν της οποίας απ' αιώνων κατατείνουν αι προσπάθειαι του ατόμου κυλίωντος ατυχώς ως επί το πλείστον τον λίθον του Σισύφου. Και θα έλθη ασφαλώς ημέρα, αργά ή γρήγορα, κατά την οποίαν το μεγάλο φιλοσοφικόν δόγμα του Προυντόν «ο ατομικός πλούτος είναι κλοπή» θα αποτελέσει το πιστεύω του κοινωνικού ευαγγελίου των λαών. Δεν είναι απίθανον, παλινδρομούντες εις τας σπαρτιατικάς αντιλήψεις, να αντιμετωπίσωμεν και νομοθετικήν τούτου κύρωσιν....

Πάσχουν και κακοδαιμονούν αι μάζαι, αλλά δεν παραλείπουν και ευκαιρίαν που να μην αφήσουν ένα μεγάλον και παρατεταμένον υπόκωφον μυκηθμόν, που σκορπίζει με τον βροντερόν και απειλητικόν αντίλαλόν του σάλον και τρόπον εις αυτάς τας βάσεις και τα θεμέλια του οικονομικού και κοινωνικού συστήματος. Και είναι ο μυκηθμός αυτός δισήμενος, διότι και το πικρόν παράπονον του πάσχοντος συμβολίζει, αλλά και τον βρυχηθμόν λέοντος εξοργισμένου υπενθυμίζει. Από καιρού εις καιρόν αναταράσσονται αι μάζαι της παγκοσμίου αθλιότητος και κακοδαιμονίας και η επαναστατική ως επί το πλείστον διαμαρτυρία των αφήνει την αίσθησιν και την εντύπωσιν παταγώδους κεραυνού προδίδοντος την εγγίζουσαν κοινωνικήν θύελλαν. Αλλά και αι κυβερνήσεις, όλαι γενικώς, ανεξαρτήτως προελεύσεως δεν στέκονται με σταυρωμένας τας χείρας. Προσπαθούν κατά το δυνατόν να άρουν τας αφορμάς και τας αιτίας, όσαι εκτείνουσαι την λαϊκήν κακοδαιμονίαν, προξενούν την δυσφορίαν και την αγανάκτησιν. Διότι, όταν ογκωθεί η αγανάκτησις και το

πρόβλημα της ζωής μένει άλυτον εις την αγωνιώσαν προσπάθειαν του λαού, τότε προσπαθεί αυτός, γίγας εν τη απογνώσει του, ανατρέπων και θεσμούς και παραδόσεις και καθεστώτα, να δημιουργήσει μίαν νέαν κατάστασιν πραγμάτων ανταποκρινομένην εις τας ανάγκας του και ανακουφίζουσιν κατά το δυνατόν τα δεινά υπό των οποίων κατατρύχεται. Αλλά αι κυβερνήσεις σπεύδουν. Και σπεύδουν επιτυχώς.....

Καθώς ανωτέρω παρετηρήσαμεν το κράτος εν τη επιθυμία και τη δράσει αυτού όπως εξουδετερώσει τους εκ της αφορήτου στενότητος της υπαίθρου και των πόλεων προκυπτούσας σοβαράς διαταραχάς και ανωμαλίας, ιδίως μετά την άφιξιν συμπαγών προσφυγικών μαζών, μετεβλήθη από κράτος του δικαίου εις κράτος κοινωνικής μερίμνης. Ερράπτισε παταγωδώς το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, το ιερόν, απόλυτον, απαραβίαστον και απεριόριστον τούτο δικαίωμα καθαρώς ατομικού και εγωϊστικού χαρακτήρος, ενώπιον της παντοδυναμίας του οποίου όφειλον να κάμπτονται και αι πλέον επείγουσαι και επιτακτικάί ανάγκαι του οπωσδήποτε ταλαιπωρουμένου κοινωνικού συνόλου.

Ο σοσιαλισμός πριν ανακύψει⁸ πάνοπλος με την κοκκίνην σκούφιαν του μέσα από το λουτρόν του αίματος του μεγαλυτέρου κοινωνικού δράματος των τελευταίων αιώνων, όπως εν Ρωσσία, επότισε βαθειά τας ρίζας του κρατικού οργανισμού των περισσοτέρων κρατών του κόσμου..... Αλλά το κράτος υπό την σημερινήν του μορφήν και σύνθεσιν αντιλαμβάνεται τον κίνδυνον και σπεύδει να επουλώσει πληγάς, να θεραπεύσει ανάγκας, να σιγήσει διαμαρτυρίας, να κατευνάσει αγανάκτησιν. Πριν ή αντικρύσει την βιαίαν επανάστασιν των όπλων και του αίματος, εκήρυξεν πρώτον την ειρηνικήν επανάστασιν και αποπλίζει και καταστέλλει κατά πολύ το πολεμικόν μένος και την επαναστατικήν έξαψιν των αναξιοπαθούντων. Επαναστατεί κατά της επαναστάσεως του 1789, η οποία εκήρυξεν την ιδιοκτησίαν ως φυσικόν, απαράγραπτον, ιερόν και αναφαίρετον δικαίωμα και κηρύσσει ότι η ιδιοκτησία δεν είναι κτηθέν δικαίωμα αλλά ανακλητή λειτουργία προς όφελος της ολότητος χάριν της οποίας και μόνον αναγνωρίζεται ως υπάρχουσα. Και δίδει αυθαιρέτως σχεδόν και χωρίς ουσιαστικήν αποζημίωσιν και γην εις τους μη έχοντας και στέγη εις τους στερούμενους. Αγνοεί το προϋπάρχον, το καθιερωμένον δίκαιον. Μεταβάλλεται εις κράτος κοινωνικής μερίμνης, εις κράτος σοσιαλιστικόν και προσπαθεί να πλασιώσει το ιδιωτικόν δίκαιον εις το κοινωνικόν λεγόμενον τοιούτον. Δεν εννοεί ελευθερίαν συμβάσεως και εργασίας. Σειρά ολόκληρος σοσιαλιστικών καινοτομιών προστατεύει τον ανίσχυρον πολίτην, εργάτην κατά του παντοδυναμού εργοδότη, του οποίου την τυραννίαν δαμάζει ποικιλοτρόπως.

Εν μέσω αυτών των κατευθύνσεων και των τάσεων του μεταπολεμικού

8. Πρέπει να διορθωθεί σε «ανανήψει».

κράτους, προσπαθώντας να δημοσιοποιήσει το ιδιωτικόν δίκαιον δια της καθιέρωσης της αρχής της επεμβάσεως του κράτους εις τας σχέσεις του ιδιωτικού δικαίου, δεν έμεινε, ως ήτο άλλωστε επόμενον, ανεπηρέαστος η δικαιοσύνη.

Αφού εκαινοτόμησε ο νομοθέτης περιορίζων τον κύκλον της ελευθέρας ασκήσεως του ιδιωτικού δικαίου εις το ελάχιστον, αντικαθιστών τας διατάξεις επιτρεπτικού δικαίου διά τοιούτων αναγκαστικού, εκαινοτόμησε και ο Δικαστής κρίνων ως επί το πλείστον υπό την επήρειαν των τάσεων της εποχής, ουχί περί του εννόμως ιδιωτικού δικαιώματος αλλά περί του κοινωνικώς σκοπίμου και συμφέροντος. Οι δικονομικοί φραγμοί και αι χειροπέδες, αι οποίαι εκράτουν και κρατούσι εισέτι δεσμίους του Δικαστή τας χείρας, καταπίπτουν η μία μετά την άλλην αφήνοντας αδέσμευτον την δράσιν και ενέργειαν αυτού προς εξεύρεσιν ουχί του τύποις, αλλά του κατ' ουσίαν δικαίου.

Μέσα εις την πλημμύραν αυτήν των ανακαινιστικών ροπών της μεταπολεμικής εποχής η Δικαιοσύνη υπέστη ριζικής αλλοιώσεις κατά το ουσιαστικόν και τυπικόν μέρος αυτής, όπως καταστεί ικανή και προσαρμοσθεί προς τας αναλόγους αλλοιωθείσας και μεταβληθείσας οικονομικάς και κοινωνικάς συνθήκας. Μία γενική και χαρακτηριστική καταβάλλεται προσπάθεια όπως απαλλαγεί του υπερβολικού φόρτου απηρχαιωμένων διατάξεων, καθώς και της καταθλιπτικής επιβολής δογμάτων και αξιωμάτων, ουδεμίαν έχοντων σχέσιν με τας ανάγκας και την οικονομικήν και πολιτειακήν συγκρότησιν της εποχής μας. Είναι όμως τόσοι ραγδαίοι και αλλεπάλληλοι αι μεταβολαί των αντιλήψεων και των ποικίλων σχέσεων και των συνδυασμών της συγχρόνου ζωής, ώστε η μεθοδολογία και τα δικονομικά συστήματα του παρελθόντος, παρ' όλας τας εμβολωματικές και εμπειρικές τροποποιήσεις των, εμποδίζουν την ανωτέρω μνημονευθείσαν προσαρμογήν και συγχρονισμόν της Δικαιοσύνης προς την γύρω πραγματικότητα. Η οικονομική ζωή με την ποικιλίαν και πολυμορφίαν των σχέσεών της παρουσιάζει εσχάτως περιπτώσεις τας οποίας ο εξ επαγγέλματος Δικαστής αδυνατεί να υπαγάγει υπό τους καθιερωμένους τύπους του αστικού ιδίως δικαίου, το οποίον εσπούδασε και το οποίον εκλήθη να εφαρμόσει.

Ο νομοθετικός πληθωρισμός, περί του οποίου εν αρχή της παρούσης ωμιλήσαμεν, ρυθμίζων μεμονωμένας σχέσεις εγκαταλείπει αρυθμίστους σωρείαν άλλων σχέσεων, που προβάλλουν εκάστοτε από την δαιδαλώδη κίνησιν των συγκρουομένων ατομικών και κοινωνικών συμφερόντων...

Εν πάση περιπτώσει το παντοδύναμον σοσιαλιστικόν κράτος θα προσδώσει εις τας αποφάσεις αυτών όλον το απαιτούμενον κύρος και την αναγκαστικήν εκτελεστότητα, ούτως ώστε απλοποιουμένης της διαδικασίας και των πολλαπλών διατυπώσεων, τα δικαστήρια αυτά θα καταστώσι πηγή αμέσου, ταχείας και ετοίμου δικαιοσύνης.

Διερχόμεθα μίαν μεταβατικήν περίοδον. Η ρευστότης των οικονομικών και κοινωνικών μορφών της εποχής μας ουδένα διαφεύγει. Διά των φευγαλέων παρατηρήσεων της συντόμου μελέτης μας εσκιαγραφήσαμεν ατελώς ίσως, πάντως όση εις ημάς δύναμις, τον μεταμορφισμόν της δικαιοσύνης διά μέσου των κοσμογονικών αναστατώσεων, των οποίων τας αφορμάς πρέπει ν' αναζητήσωμεν εις την μεταβολήν των παραγόντων και συντελεστών της οικονομικής και υλικής εν γένει παραγωγής. Και έχομεν την ακράδαντον πεποίθησιν, εφ' όσον ευρισκόμεθα ακόμη εις τα στάδια των ζυμώσεων και την κυοφορίαν καταστάσεων νέας κοινωνικής και οικονομικής μορφής, ότι η Δικαιοσύνη δεν εξελίχθη ακόμη τελικώς ούτε προσηρμόσθη εις τους οικονομικούς όρους και τας συνθήκας της εποχής. Θέλει υποστεί αλλεπαλλήλους μορφολογικάς αλλοιώσεις μέχρις ότου αποκτήσει την πραγματικήν της φυσιογνωμίαν, διότι ομολογουμένως σήμερον κατέστη σχεδόν αγνώριστος.

ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Δικηγόρος